

Jotunheimen nasjonalpark - utvida vern, Vågå kommune

Referat frå møte 14. august 2025, Arbeidsgruppe 1 og 2

Bakgrunn for møtet går fram av møteinvitasjon ved e-post datert 24.06.2025. Alle fagrapporter var vedlagt, samt melding om oppstart og utredningsprogram.

Møtet ble holdt 14.08.2025 kl 18.00 i kommunestyresalen, Vågå kommunehus.

Følgende møtte:

Fra arbeidsgruppe 1

Repr. for beitebrukarar - Hans Petter Vaberg

Repr. for setereigarar - Hanne Rugsveen Sveen

Repr. for reiselivsbedrifter – Harald Rune Øvstedal

Vågå tamrein – v/ Bjørn Benrud

Vågå fjellstyre og/eller Langmorkje allmenning – Rikard Odnos og Oskar Pettersen

Fra arbeidsgruppe 2:

Rada reiseliv (erstatte Nasjonalparkriket Reiseliv) – Sten Harald Norund Hansson

Naturvernforbundet i Ottadalen – ingen møtte

Vågå Bonde og Småbrukarlag - Øystein Stubrud (ØS)

Sel og Vågå Bondelag – Helge Sandbu (HS)

Vågå Sau og Geit – Sverre Blankenborg (SB)

BirdLife Oppland – Jon Opheim og Rolf Jørn Karlsen

Andre:

Harald Klæbo, Statsforvalteren i Innlandet (SF) – møteleder,

Landbrukssjef Per Ivar Weydahl, Vågå kommune,

Plan- og miljørådgjevar Ingunn Moen Helland, Vågå kommune.

Øyvind Hole (tidligere Vågå og Sel bondelag)

Agenda

1. Om arbeidet i arbeidsgruppa
2. Gjennomgang av oppstartsmeldingen med utgreiingsprogram, innspill – frist for uttalelse er 1. september
3. Gjennomgang av hovedpunktene i fagrapportene, innspill (rapportene er utsendt i juni) frist 15. september
4. Fastsetting av dato for befarings – høsten 2025
5. Godtgjøring for arbeid i gruppa

1. Om arbeidet i arbeidsgruppa

SF: Gruppen har en rådgivende rolle ovenfor Statsforvalteren som skal lage verneplanforslag. Det vil bare være dette møtet som er felles for de to gruppene, resten vil være egne møter for arbeidsgruppe 1 og 2. Befaringen i høst vil være felles.

Hans Petter Vaberg: arbeidsgruppen vil også ha en rådgivende funksjon ovenfor kommunen som løpende skal vurdere gangen i arbeidet og hvordan ulike problemstillinger blir håndtert. Viktig at det er informasjonsflyt fra det som kommer fram i arbeidsgruppene og tilbake til politiske organ i Vågå.

2. Gjennomgang av oppstartsmeldingen med utgreiingsprogram (vedlagt), innspill – frist for uttalelse er 1. september

SF opplyser at vi vil vurdere å lage en fagrapport på rovvilt som gjelder utredningsområdene, dette har vært et ønske fra det første møtet i arbeidsgruppen og ble fremmet av Russdalen beitelag. Repr. for beitebrukerne, Vaberg viste til at dette er et viktig tema.

Det var ellers lite synspunkt på oppstartsmeldingen og utredningsprogrammet.

3. Gjennomgang av hovedpunktene i fagrapportene, innspill (rapportene er utsendt i juni) frist 15. sept

SF gikk igjennom hovedkonklusjonene i fagrapportene som var utsendt ved møteinnkallingen av 24. juni 2025.

Det var ikke konkrete merknader til fagrapportene på geologi/landskap eller vegetasjon/fugl.

Rapport landbruk:

Helge Sandbu: Hvorfor er grensa trekt så langt ned? SF viser til at dette er ei ytre grense for utredning, og ikke nødvendigvis framtidig vernegrense. Bakgrunnen for grensa er at det går en kraftledning der. Innvendinger og utredninger kan bidra til justeringer, f.eks, svake verneverdier eller konflikter. En har mulighet for å verne hele gradienten fra høgfjell til skog, noe en ikke har representert fra før i Jotunheimen nasjonalpark. Et moment som SF ikke sa i møte (ble uteglemt); en sikrer sammenhengende vern mellom nasjonalparken og Veogjelet naturreservat og Baklie naturreservat. Vi presiserer at dette er ytre plangrense, dvs hva som er gjenstand for utredning – ikke en vernegrense.

Vaberg: Foreslåtte grenser er SF sitt forslag/utgangspunkt. Dersom forhold tilsier at grensa bør innskrenkes, er det viktig å komme med innspill om dette. Alle representanter i arbeidsgruppene bør komme med de innspill de har.

Oskar Pettersen: Fjellstyret anbefaler at ny grense for nasjonalpark blir trukket slik at seterkvæene blir liggende utenfor.

SF: Nedgang i antall beitedyr i Hindflye beitelag og Russdalen beitelag. Spør om årsaker? *Vaberg* mener det er pga. kombinasjon av færre brukere og rovviltbelastning.

SF spør om erfaringer med beitebruk innafor nasjonalparken i dag?

Vaberg: Fungerer godt i dag. Mye pga. god dialog med nasjonalparkforvaltar. Opplever at det er forståing for beitenæringa og behova næringa har. Er svært godt fornøyd med dialogen i dag og oppfølging.

Vaberg: Men ser heller ingen fordeler/gevinst for beitebrukerne ved et utvida vern. Bør inn i verneforskrifta at det *skal* beites der dette er aktuelt. Det vil gjøre framtida "tryggere" for næringa. Er urolig i forhold til nye holdninger en ser i samfunnet. Møter ofte synspunkt om at beitedyr ikke hører heime i NP, men at verneområdene skal ha "fri utvikling" ang. rovdyr. Opplever også at det er debatt om jakt hører heime i NP eller ikke, - dette er også foruroligende.

Kommunen v/Weydahl: beite bør inn i verneformålet. *Vågå fjellstyre v/ Pettersen* viser også til at man verner ikke bare et naturlandskap, men også et kulturlandskap der beite er sentralt.

Helge Sandbu: Må være mulig å ta ut rovdyr i verneområde. Uten dette er det vanskelig å drive beitebruk her.

SF spør om hvordan det ses på rovviltforvaltninga i dag?

Vaberg: ved akutt skade, er det i innafør nasjonalparken langt tyngre å få iverksett tiltak. Det må ikke være vanskelig å ta ut rovdyr på en rasjonell måte. Manglende mobildekning er en utfordring flere steder. Har behov for dekning m.o.t. beitebruken. Bruk av drone, motorferdsel mv. er nødvendig.

Utmarksbeite:

Tilsyn med drone: Det er ønske om å bruke drone forbindelse med tilsyn og sanking.

SF tenker å foreslå at det kan brukes drone til beitebruk (tilsyn, sanking), dvs si da som et søknadspliktig tiltak. Da kan nasjonalparkstyret gi flerårige dispensasjoner til beitelaget.

Vaberg: Viste til ny viltressurslov, og åpning for f.eks. bruk av drone og termisk kamera. Dette er helt avgjørende for effektivt uttak ved f.eks skadefellingsløyver.

Vågå tamrein v/B. Benrud: Rovdyra følger beitedyra. Med færre beitedyr vil det også bli færre rovdyr, og motsatt.

Saltstein: Beitebrukerne opplever at utkjøring av saltstein fungerer godt i dag innafør NP, mht. å få løyve osv.

Gjeterbuer; *SF:* Det er tre gjeterbuer i dag. Er det behov for flere buer i forhold til tilsyn? *Vaberg* mener det ikke er behov for flere buer.

SF: spørsmål ang. trelavvo i Leirungsdalen. Se kommune sin kommentar til rapporten. *Fjellstyret v/ Pettersen:* lavvoen skal tas ned hvert år. Statskog har som grunneier gitt løyve til tiltaket. Tiltaket er ikke omsøkt kommunen og er etter pbl et ulovlig tiltak.

Kommunen v/Per-Ivar Weydahl; Løse hunder - kan ikke bare se på nasjonalparkarealene, men også tilgrensende områder. Jf. også sak framlagt for kommunestyret. Det er behov for mer aktiv forvaltning, dvs mer ressurser til oppsyn forvaltning og informasjonsarbeid. *SF* viste til at både *Vågå* kommune og *Øystre Slidre* har spilt inn behov for flere stillinger lokalt knytt til nasjonalparkforvaltning. Dette er noe *SF* viderefører til direktoratet så ofte vi kan, men oppfordrer kommunene bruker sine politiske kanaler mot sentrale myndigheter mht dette.

Øyvind Holø: Opplever en utvikling med flere bobiler og besøkende som har med seg hund, og som ser på verneområdene/naturområdene som områder der også hunden skal få "gå fritt". Dvs. utfordring i forhold til overholdelse av båndtvang.

Skogbruk:

Vaberg: spørsmål vedr. erstatning vedr. fjellbjørkeskog

Tamreindrift

Benrud: Tamreinlaget bruker i liten grad drone pr. i dag. Bruker helikopter.

Vågå tamreinlag ønsker å delta på synfaring også i *Øystre Slidre* kommune. Tamreinlaget har leieavtaler innafør *Øystre Slidre* kommune. *SF* tenker det er naturlig å foreslå bestemmelser i verneforskriften som åpner for dronebruk for beitebrukere og tamrein, men at det viktig å begrense bruken utover dette.

Jakt og fiske:

Båtmotor inntil 6 hk på nedre Leirungen i samband med utøvelse av bruksrett som fiske er vedtatt av kommunen. SF vil foreslå at dette innarbeides i verneforskriften på lik linje med båtmotor på Gjende, Bessvatnet og Russvatnet.

Fuglehundprøver: *Vaberg* mener det ikke er ønskelig å åpne for fuglehundprøver på tidspunkt som kommer i konflikt med beitedyr/beitesesong. Bør gjennomføres godt utpå høsten.

Faste innretninger – Hindflye sør: *Vågå fjellstyre v/ Pettersen* mener det vil være naturlig å ikke ta med fritidsbebyggelsen og tekniske innretninger nord for Baklie NR inn i verneområdet for utvida NP Jotunheimen.

Ang. kjørespor inn til Russvatnet: *Vaberg* mener bruk av kjøresporet (motorferdsel barmark) fungerer godt i dag, blir ikke misbrukt. Verneforslaget må gi hjemmel for dagens bruk. SF viser til at en tenker at det bør åpnes for nødvendig transport i forbindelse med fiske, beitebruk og tamreindrift. Det vil bli en diskusjon om kjøresporet skal være innenfor eller utenfor et evt vern. SF mener at en har mer kontroll på at kjøresporet ikke utvikles til å bli veg dersom det ligger innenfor et evt vern.

Vågå fjellstyre v/Pettersen mener det må presiseres at det må stå *næringsfiske*.

Sandbu: Er behov motorferdsel i utmark i forbindelse med tiltak knytt til buer m.v. Hvordan løses dette? SF vedlikehold av alle buer/innretninger i dagens NP er tillat uten videre, motorferdsel i forbindelse med vedlikehold må omsøkes.

SF spør om reiselivsbedriftene sitt syn på utvida vern.

Harald Rune Øvstedal: Reiselivet er litt todelt i synet på utviding av verneområdet. For å illustrere, - kanskje 75 % negative, 25 % positive. Det er en frykt for at det ikke blir vilkår for å drive/utvikle næringsvirksomheten innenfor de ramme som et vern gir. F.eks. at det blir for komplisert og langdrygt å få nødvendige tillatelser, - ev. ikke handlingsrom for å få tillatelse.

Øvstedal: Ser generelt ei utvikling der jo mer vern, jo mer populært å komme. Økt attraksjonskraft. Sosiale media sin rolle kan være veldig forsterkende på ferdsele. F.eks. økt trafikk til Bukkehåmmarn, Knutshøe, Jo-stigen etc markedsfører seg selv i sosiale media, så det blir litt tilfeldig der en får økning i ferdsele. Etter noen år kan ferdsele ha blitt så stor at nasjonalparkforvaltninga må gå inn med tilretteleggingstiltak, steinlegging og andre tiltak. Dette er vanskelig å styre, sosiale medier er med på å styre mye.

Rada Reiseliv: viste til eksempler i andre områder der det har blitt ferdselsrestriksjoner.

Vaberg: Masseturismen kan bli en trussel mot verneverdiene. Et paradoks at attraksjonsverdien gir så stor trafikk at det kan gå utover verneverdiene. Utøving av tradisjonell næring krever løyver, mens massiv besøkstrafikk kan gi større konsekvenser for verneverdiene. Behov for et apparat med informasjon og flere folk i felt. Flere uerfarne, flere som trenger veiledning.

Øvstedal: viser til Besseggenpatrolja og at det er et stort behov for å gi informasjon og følge opp besøkende/turister.

Øvstedal: Bør være direkte hjemmel i verneforskrifta for nødvendig motorferdsel for de som driver i næring som t.d. Gjendebåten, beitebrukere. Gjelder også tamreinnæringa og næringsfiske. Mener det bør være unødvendig å måtte søke, - unødvendig byråkrati.

Friluftsliv:

Vågå fjellstyre v/Pettersen: - sonering i brukssoner kan gi utfordringer. Det kan bli kunstig skille. *SF:* opplyser at dagens nasjonalparkforvaltere som arbeider med forvaltningsplanen tenker å videreføre sonering, SF og arbeidsgruppene kan komme med en tilrådning til nasjonalparkstyret om sonering i evt nye vernede areal. Slik SF tenker nå, bør Valdresflye bli en sone med tilrettelegging pga skiløypepreparering, hundeløype, merket T-sti. Alt dette ønsker SF skal kunne skje i en framtidig utvidelse av nasjonalparken. Knutshø bør henge sammen med sone uten tilrettelegging i Leirungsdalen. Slik SF tolker arbeidsgruppene i møtet, er det ønskelig å ha sone uten tilrettelegging i Hindflya hvis det skulle bli vernet.

Reiseliv:

Trender viser dreining mot at det kommer flere uerfarne besøkende. Erfarne besøkende tar mer risiko. *Kommunen v/Weydahl* viser til at det ikke er tilrettelagt for f.eks. utfart ved vårskiløping. Må gjøres tiltak. *SF:* Nasjonal turistveg vil bli invitert inn i prosessen med eget møte og invitert på befaringsdagene.

4. Fastsetting av dato for befarig – høsten 2025

Vågå tamrein v/Benrud: Reinslaktingen er rundt 17-18 sept – en foreslår en dag godt etter dette.

SF foreslår tirsdag 30. september som befarig for arbeidsgruppene i Vågå. Det er anledning til å bli med på befarigen i Øystre Slidre den 24. september, men denne vil ikke bli godtgjort etter Statens satser.

5. Godtgjøring for arbeidet i arbeidsgruppene

Møtet den 14. august varte i 2,5 time og godtgjøres etter statens satser. Dersom medlemmene har brukt tid på forberedelse dvs lest rapportene kan dette godt gjøres inntil maks 2 ganger møtets varighet. Dersom en f.eks ikke har lest rapportene, eller gjort andre forberedelser, godtgjøres følgelig ikke forberedelser. I tillegg gis det dekning av reisekostnader, men ikke reisetid. *SF v/Klæbo* vil sende ut en egen e-post med skjema som det oppnevnte medlem fyller ut og returnerer til Statsforvalteren *v/Klæbo*.